

Jaarverslag 2021

Uitdagingen en kansen

 RAAD
VAN ADVIES

Inhoud

Voorwoord	4
1. Voorstellen van rijkswet- uitdagingen en kansen	7
2. Staat van de Raad	15
Onafhankelijkheid Raad van Advies	16
Samenstelling en zittingsperiode	17
Overige functies	17
Vergaderingen	18
Commissie versterking democratisch bestel	18
Contacten met de regering en de Staten	19
Caribisch Radenoverleg en Koninkrijksradenoverleg	19
3. Het Wetenschappelijk Bureau	21
Opleidingen en cursussen	22
Wetgevingsoverleg	22
4. Advisering	25
Instroom	26
Behandeling	26
Behandeltermijnen bij advisering	27
Dicta in 2021	28
Overzicht van ontwerpen ten aanzien waarvan in 2021 advies is uitgebracht	30
Geretourneerde ontwerpen	34
Overloop naar 2022	34
Enkele cijfers van 2021	35
Samenstelling Raad van Advies 1986 - 2021	36
Colofon	37

Voorwoord

Het behoeft geen uitleg dat het jaar 2021 alweer een bijzonder jaar was. Het goede nieuws is echter dat ten opzichte van de verwachtingen aan het begin van het jaar de Arubaanse economie sneller is hersteld gedurende het jaar. Dit betekent niet dat dit zonder vallen en opstaan heeft plaatsgevonden. Net zoals de hele wereld dat doet, worstelen ook onze regering en samenleving met het zoeken naar de juiste balans tussen vrijheidsbeperkende maatregelen en het terugkeren naar het oude c.q. een nieuw normaal.

De realiteit is dat voor Aruba, en onze zustereilanden, een crisis van deze omvang zonder ondersteuning van Nederland nog flink zwaarder had kunnen zijn. Deze steun is echter niet vrijblijvend en wordt verstrekt onder de conditie dat wij als gemeenschap hervormingen doorvoeren met als doel om op termijn weerbaarder te worden voor dit soort schokken en in het algemeen een betere basis te creëren voor houdbare overheidsfinanciën. Zoals de Raad in het verleden meermaals heeft aangegeven zijn houdbare overheidsfinanciën een belangrijke voorwaarde voor een evenwichtige samenleving en noodzakelijk om de nodige investeringen te kunnen doen ten behoeve van de ontwikkeling van onze bevolking.

De uitwerking van deze voorwaarde heeft uitgemond in het voornemen het Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling (COHO) in het leven te roepen middels een rijkswet, met parallel daaraan voor Aruba de omzetting van het financieel toezicht middels de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht naar financieel toezicht op grond van een rijkswet. De Raad dringt al vele jaren aan op het uitvoeren van structurele hervormingen op meerdere gebieden. In 2020 is voor het goede overzicht een vijftal verzameladviezen door de Raad uitgebracht met, naar de mening van de Raad, noodzakelijke hervormingen. Vele van deze hervormingen zijn ook opgenomen in het

landspakket welke als leidraad zal dienen voor de komende jaren en aangestuurd zal worden door het COHO.

De Raad heeft in zijn advies over het COHO aan de regering meegegeven om zelf het initiatief te nemen bij deze hervormingen en daarbij nauw samen te werken met de private sector van Aruba. Door niet bij de pakken neer te gaan zitten, zelf initiatief te nemen en de hele gemeenschap daarbij te betrekken kan meer draagvlak worden gecreëerd en is er een grotere kans dat de gekozen oplossingen ook de juiste zijn voor Aruba.

Overigens was het voor de Raad de eerste keer sinds lange tijd dat hij advies kon uitbrengen op een ontwerp van rijkswet en dat de regering gebruik kon maken van de adviezen in het vervolgtraject van de totstandkoming van de rijkswetten. De Raad ziet graag dat dit in de toekomst vaste praktijk wordt en dat Koninkrijksbreed procedureregels terzake worden afgesproken. Dit om reeds bekende problemen met betrekking tot bijvoorbeeld het moment van advisering door de Raad, adviestermijnen en publicatie van adviezen te adresseren.

Ondanks alle beperkingen heeft de Raad in 2021 goed kunnen functioneren en steeds tijdig haar advieswerkzaamheden kunnen uitvoeren op het gebruikelijke kwaliteitsniveau. Zoals Frits Goedgedrag al heeft aangegeven in zijn voorwoord bij het jaarverslag 2020 is zijn lidmaatschap en voorzitterschap van de Raad per 1 november 2021 geëindigd vanwege het bereiken van de maximale leeftijd. Wij zijn hem zeer erkentelijk voor zijn kennis en inzet en bovenal de prettige samenwerking tijdens de afgelopen 8 jaar. De Raad heeft in juli 2021 een voordracht gedaan voor een nieuwe voorzitter, maar heeft daaromtrent nog geen besluit mogen ontvangen. Conform de Landsverordening is dan automatisch het langst zittende lid de plaatsvervangend voorzitter tot er een

voorzitter is benoemd. Ondergetekende heeft de eer om het langzittende lid van de Raad te zijn, alweer ruim 10 jaar. In die tijd is de wijze van werken aanzienlijk veranderd. Zo was het bij mijn aantreden nog gebruikelijk om alle stukken op papier bij de leden te bezorgen en werden de adviezen op papier gezamenlijk doorgenomen. Op dit moment werken wij voornamelijk digitaal met alle voordelen van dien, maar kijken wij er toch naar uit om binnenkort ook weer - maar nu afwisselend - fysiek te kunnen vergaderen.

De samenstelling van de Raad is gedurende het jaar gewijzigd vanwege het bereiken van de 70-jarige leeftijd door Frits Goedegefrag. Zoals gebruikelijk heeft de Raad een open sollicitatieprocedure gehouden ter vervulling van de vacature. Na het doorlopen daarvan is als nieuw lid de heer Johannes (Hans) Ruiters benoemd. De overige leden, David Kock, Marion Agunbero en Eugène Martis completeren de huidige bezetting van de Raad. Bij het Wetenschappelijk Bureau is Rolf van der Zande toegetreden vanwege de ontstane vacature na het vertrek van Quintin Abath. Het Wetenschappelijk Bureau bestaat verder uit Albert Braamskamp, Angelique Peterson, Wendy op de Weegh-Kort en Dave Passchier, ondersteund door Jacqueline Thiel-Lacle en Nancy Morales.

Aan het begin van dit voorwoord is al gesproken over het COHO en de Rijkswet Aruba Financieel Toezicht (RAft). Als thema van ons jaarverslag is gekozen voor een verdere uitdieping van deze voorstellen van rijkswet en de uitdagingen en kansen waarmee zij gepaard gaan. De Raad pleit voor een nieuwe aanpak om binnen het Koninkrijk samen te werken en hervormingen door te voeren.

Tenslotte kan niet onvermeld blijven dat bij de afsluiting van het verslagjaar de langverwachte Landsverordening integriteit ministers op 17 december werd afgekondigd en per 1 januari 2022 in werking is getreden. De Raad heeft over de jaren bij herhaling (voor het eerst in 2015 en voor het laatst in 2021) geadviseerd over deze materie en ziet deze landsverordening als een belangrijk instrument bij het bevorderen van bestuurlijke integriteit. Hopelijk volgen in 2022 verdere stappen zoals een initiatiefvoorstel ter waarborging van de integriteit van Statenleden, zodat een stevig juridisch fundament gelegd wordt waarop verder gebouwd kan worden aan bestuurlijke integriteit en democratische volwassenheid.

Oranjestad, februari 2022
Drs. C. (Rik) Timmer,
Plv. Voorzitter

1

Voorstellen van rijkswet-
uitdagingen en kansen

*I shall be telling this with a sigh
Somewhere ages and ages hence:
Two roads diverged in a wood, and I—
I took the one less traveled by,
And that has made all the difference.*

Uit 'The Road not taken' van Robert Frost

Inleiding

Met het afsluiten van 2021 staat Aruba voor een splitsing van wegen. Een jaar daarvoor ging de Arubaanse regering in de Rijksministerraad van 13 november 2020, akkoord met twee voorstellen van rijkswet, te weten: het voorstel van rijkswet Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling (Rw COHO) en het voorstel van rijkswet Aruba financieel toezicht (RAft).

De uitbraak van de wereldwijde COVID-19-pandemie aan het begin van 2020 vormde de directe aanleiding voor deze voorstellen. Als gevolg van de pandemie viel de belangrijkste en nagenoeg enige inkomstenbron van Aruba grotendeels weg en ontstond een financiële en economische crisis die Aruba niet zelfstandig het hoofd kon bieden.

Met door Nederland verstrekte zogenaamde 'zachte' leningen (bulletleningen tegen 0% rente met een looptijd van 2 jaar) werd tijdelijk voorzien in de liquiditeitsbehoefte van de Arubaanse regering en werd de noodzakelijke financiële steun aan het bedrijfsleven en huishoudens verleend. Aan de verstrekking van verdere liquiditeitssteun werden echter voorwaarden verbonden, gericht op structurele economische, financiële, sociale en institutionele

hervormingen met als doel de economie en de samenleving weerbaar en veerkrachtig te maken.¹ Voor verdere financiële ondersteuning diende de Arubaanse regering onder meer in te stemmen met de twee voornoemde voorstellen van rijkswetten.

Zowel de instelling van het COHO als de instelling van het financieel toezicht van Rijksweg op Aruba dienden hun weerslag te vinden in een rijkswet op grond van artikel 38, tweede lid, van het Statuut, een zogenaamde consensus rijkswet. In hoeverre er onder de gegeven omstandigheden, waarbij Aruba (en ook Curaçao en Sint Maarten) vrijwel volledig afhankelijk waren van de liquiditeitssteun, gesproken kon worden van een reële consensus was en is het onderwerp van vele discussies en heeft de relaties in het Koninkrijk ook in 2021 danig onder spanning gezet. Een gegeven dat de Raad betreurt met name in een tijd dat saamhorigheid en samenwerking in het Koninkrijk centraal dienen te staan.

Beide voorstellen van rijkswet hebben verstrekkende gevolgen voor het Land voor de lange termijn. Desalniettemin diende de Raad de regering binnen een uitermate kort tijdsbestek te adviseren over de voorstellen. De Raad bracht in 2021 twee keer advies (respectievelijk in maart en wederom in augustus over de aangepaste voorstellen) uit over beide voorstellen.² Hieraan

¹ Na de eerste tranche liquiditeitssteun besloot de Rijksministerraad om aanvullende leningen afhankelijk te stellen van een pakket aan maatregelen gericht op structurele hervormingen. Kamerstuk 35420, nr. 18 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen (officielebekendmakingen.nl).

voorafgaand adviseerde de Raad de regering in oktober 2020 over een ambtelijke concept-rijkswet, houdende regels omtrent de instelling van het Caribisch orgaan voor hervorming en herstel. Het betrof steeds een spoedbehandeling kort voor de behandeling van de voorstellen in de Rijksministerraad. Hoewel de Raad tot op zekere hoogte begrip heeft voor het feit dat het uitzonderlijke omstandigheden betrof die tot een snelle behandeling c.q. advisering noopten, staan dergelijke korte termijnen op gespannen voet met de grondwettelijke taak van de Raad en kunnen zij een reële input van het hoogste adviescollege belemmeren. De Raad spreekt de hoop en verwachting uit dat in de toekomst in de (rijks)wetgevingsplanning meer rekening gehouden wordt met de staatsrechtelijke taak van de Raden van Advies van de landen en dat dit zijn weerslag vindt in duidelijke koninkrijksbreed gedragen procedureregels voor de totstandkoming van rijkswetten.

Bij de afsluiting van het verslagjaar zijn de voorstellen van rijkswet nog niet aan de Tweede Kamer aangeboden, noch is het bekend wanneer de parlementaire behandeling verwacht wordt. In ambtelijke kringen wordt uitgegaan van een behandeling in het eerste kwartaal van 2022.

Ondanks de nog steeds voortdurende COVID-19-pandemie, is Aruba zich eind 2021 aan het herstellen van de sociaaleconomische gevolgen hiervan. Het afgelopen jaar heeft op Aruba het toerisme, en dan met name het verblijfstoerisme, zich sneller hersteld dan vooraf werd verwacht wat de voornaamste reden is geweest van het ingezette economisch herstel. De verwachting is dat het economisch herstel zich doorzet in 2022, hoewel ook voor 2022 onzekerheden zullen blijven bestaan omtrent de ontwikkelingen van COVID-19, als ook (wereldwijde) economische ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld een oplopende inflatie.

De economische gevolgen van de COVID-19-pandemie verslechterden de al jarenlange zorgelijke schuldontwikkeling van het Land. Mede als gevolg van de pandemie en de nog niet volledig herstelde economie, zal de schuld van het Land in 2022 toenemen met Afl. 291,3

miljoen tot een bedrag van Afl. 5.932 miljoen. De financieringsbehoefte voor 2022 komt uit op een bedrag van Afl. 1.305 miljoen.³

Onzekerheden ten aanzien van de herfinanciering van bestaande leningen kunnen implicaties hebben voor de tot nu toe behouden redelijke ratings van Aruba's kredietwaardigheid. Het naar beneden bijstellen van deze ratings maakt het aantrekken van externe financiering niet makkelijker en zal leiden tot hogere rentelasten voor het Land.

Voor zover men hier nog niet van doordrongen was, heeft de pandemie de kwetsbaarheid van het Land onomstotelijk aangetoond. Hervormingen van bestuurlijke aard, het realiseren van duurzame en houdbare overheidsfinanciën en het versterken van de weerbaarheid van de economie kunnen niet langer vooruitgeschoven worden. Zonder te stellen dat de voorstellen van rijkswet de oplossing zijn - de Raad heeft in zijn adviezen in extenso aangegeven op welke punten de voorstellen naar zijn mening aanpassing of verbetering behoeven - dragen zij wel de potentie in zich om tot andere vormen van samenwerking te komen en gezamenlijk een nieuwe weg in te slaan.

In het hiernavolgende zal kort teruggeblikt worden op de belangrijkste punten waar de Raad de aandacht op vestigde in zijn advisering bij de voorstellen. De bespreking vindt op hoofdlijnen plaats. Vervolgens zal gekeken worden in hoeverre en op welke manier de voorstellen als katalysator kunnen dienen om nu daadwerkelijk hervormingen door te voeren die reeds decennia op zich doen wachten.

TERUGBLIK - UITDAGINGEN

Zoals reeds aangegeven, bracht de Raad in 2021 tweemaal advies uit over beide voorstellen van rijkswetten. Het betrof hier een uitzonderlijke situatie omdat de Raad normaal gesproken niet geconsulteerd wordt over voorstellen van rijkswet, ondanks het in artikel IV.1 van de Staatsregeling van Aruba bepaalde dat de Raad van Advies wordt gehoord over ontwerpen van rijkswetten en algemene maatregelen van

² Zie adviezen van de Raad d.d. 3 maart 2021, kenmerk RvA 166-20 en 30 augustus 2021, kenmerk RvA 75-21 bij het voorstel van rijkswet houdende regels omtrent de instelling van het Caribisch orgaan voor hervorming en ontwikkeling (Rijkswet Caribisch Orgaan voor hervorming en ontwikkeling) en de adviezen van de Raad van 10 maart 2021, kenmerk RvA 03-21 en 30 augustus 2021, RvA 78-21 bij het voorstel van rijkswet houdende regels voor het financieel toezicht op Aruba (Rijkswet Aruba financieel toezicht.) Vindplaats: www.rva.aw.

³ Ontwerp-Landsverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2022.

rijksbestuur. In het hiernavolgende zal kort ingegaan worden op de belangrijkste conclusies en aanbevelingen uit de adviezen waarbij opgemerkt zij dat bij de behandeling van de voorstellen ook is gekeken naar de relatie tussen beide voorstellen.

VOORSTEL VAN RIJKSWET COHO (ADVISERING IN MAART EN AUGUSTUS 2021)

Hoewel de Raad in principe het doel dat met de instelling van het COHO wordt nagestreefd onderschrijft – namelijk het ten behoeve van het welzijn van de bevolking bevorderen dat hervormingen van bestuurlijke aard worden doorgevoerd, duurzaam houdbare overheidsfinanciën worden gerealiseerd en de weerbaarheid van de economie wordt versterkt - heeft hij in zijn adviezen ernstige bedenkingen geuit ten aanzien van de manier waarop het wetsvoorstel hier uitvoering aan geeft. Deze bedenkingen konden in hoofdlijnen herleid worden tot drie principiële bezwaren namelijk (1) het ontbreken van concrete criteria ten aanzien van de te behalen doelen; (2) de geringe mogelijkheden voor input en sturing door het lokale bestuur en (3) het ontbreken van redres bij een aantal beslissingen die zwaarwegende consequenties voor het Land kunnen hebben.

Het feit dat het aangeboden voorstel geen concrete criteria bevatte ten aanzien van de te behalen doelen en dat een analyse van de te verwachten c.q. beoogde ontwikkelingen die daarvoor de basis zouden moeten vormen ontbrak, achtte de Raad een belangrijke tekortkoming in het voorstel. Geadviseerd werd om het Centraal Plan Bureau van Nederland samen met de lokale counterpart(s) een prognose te laten opstellen en deze op te nemen in de memorie van toelichting op het voorstel.

Voorts hadden de bezwaren van de Raad te maken met de geringe mogelijkheden voor input en sturing door het lokale bestuur en de opeenstapeling van toezichtsbevoegdheden (van Koninkrijkswege), hetgeen naar de mening van de Raad niet alleen getuigde van weinig vertrouwen in het proces en de verschillende

actoren daarin, maar ook risicofactoren in zich droeg. De Raad deed enkele aanbevelingen waarmee het voorstel meer in lijn kon worden gebracht met de aard en de geest van het Statuut.

Tenslotte achtte de Raad het van belang dat in het voorstel alsnog een voorziening getroffen werd voor een onafhankelijke toetsing van beslissingen die door het COHO genomen kunnen worden.

Hoewel de Raad van mening was dat het - als gevolg van het advies van de Raad van State en de Raden van de landen - aangepaste voorstel dat de Raad op 12 augustus 2021 werd aangeboden beter recht deed aan de staatkundige context waarin het uitgevoerd diende te worden en een grotere betrokkenheid van het lokale bestuur en stakeholders waarborgde, acht(te) hij de vrees niet denkbeeldig dat de onduidelijkheden met betrekking tot de Nederlandse financiering van het COHO tot vertragingen in de uitvoering van de landspakketten kunnen leiden. Vooral wanneer men in ogenschouw neemt dat dit geschiedt gecombineerd met voorwaarden en beperkingen die worden gesteld in het wetsvoorstel RAft. Gevreesd werd en wordt dat voormelde vertragingen – al op zeer korte termijn - een effectieve uitvoering van het wetsvoorstel kunnen belemmeren.

VOORSTEL VAN RAFT (ADVISERING IN MAART EN AUGUSTUS 2021)

De bezwaren van de Raad met betrekking tot het voorstel van RAft betroffen kort samengevat:

1. de realiteitswaarde en haalbaarheid van de voorgestelde begrotingsnormen onder de huidige omstandigheden en de mogelijke risico's voor het (economisch) herstel indien deze begrotingsnormen strikt toegepast worden, zonder een gedegen haalbaarheidsanalyse naar de mogelijke gevolgen en
2. de (on)mogelijkheden tot het aangaan van geldleningen tegen redelijke voorwaarden.

Bij de beoordeling van de voorgestelde begrotingsnormen werden ook de voorgestelde lenings-

faciliteiten betrokken. De komende jaren zullen substantiële rentelasten en aflossingen van bestaande leningen betaald moeten worden, die niet uit overschotten op de lopende rekening kunnen worden voldaan. Dit geldt ook voor de door Nederland verstrekte liquiditeitssteun die in beginsel in 2022 dient te worden afgelost.

Op grond van het wetsvoorstel kan inschrijving door Nederland op Arubaanse leningen echter slechts plaatsvinden indien deze leningen worden aangewend voor de financiering van kapitaaluitgaven en uitdrukkelijk niet voor de herfinanciering van geldleningen die Aruba voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze wet is aangegaan. Het herfinancieren van deze leningen op de kapitaalmarkt zal gepaard gaan met hogere rentetarieven, hetgeen het voldoen aan de begrotingsnormen nog moeilijker zal maken.

In zijn advies wees de Raad erop dat het financieel toezicht op de begroting van Aruba anders is dan het financieel toezicht op Curaçao en Sint Maarten, dat al sinds 2010 bij rijkswet is geregeld. Voor Curaçao en Sint-Maarten, die hun buitenlandse schulden via Nederland kunnen financieren, bedragen de rentelasten voor 2021 onderscheidenlijk 5%⁴ en 3%⁵ van de overheidsinkomsten terwijl de rentelasten voor Aruba voor 2021 uitkomen op 23%⁶ van de overheidsinkomsten.

Dit verschil zorgt ervoor dat het voor Aruba een grotere opgave zal zijn om de begrotingsnormen te behalen dan voor Curaçao en Sint-Maarten. Bij de afsluiting van het verslagjaar bevinden alle drie de landen zich nog in een crisissituatie en hoewel de hervormingsafspraken zich tot alle drie de landen richten, is de startpositie van Aruba ten opzichte van de twee andere landen van een geheel andere orde. Door de hogere rentelasten op korte termijn zal Aruba minder mogelijkheden hebben voor schuldreductie of voor het doen van de noodzakelijke investeringen ter uitvoering van het landspakket. Het beperken van de mogelijkheden van (her)financiering via de lopende inschrijving van de Nederlandse Staat kan een vertragende werking hebben op het bereiken van de doelen zoalsgesteld in

de RAft en de Rijkswet COHO. Daar voor het onderscheid tussen Aruba enerzijds en Curaçao en Sint-Maarten anderzijds geen objectieve redenen worden aangedragen, en in de optiek van de Raad evenmin bestaan, vraagt de Raad zich af hoe dit nog valt te rechtvaardigen in een tijd van crisis, waarbij juist het wetsvoorstel COHO is gericht op effectieve en duurzame hervormingen om de landen zo snel mogelijk weerbaarder te maken en de veerkracht van de landen te versterken.

De Raad drong er in zijn advies op aan deze problematiek opnieuw in de onderhandelingen aan de orde te stellen. Het positieve effect van het gebruikmaken van de Nederlandse leningscapaciteit en de daarmee samenhangende zeer lage rente op het gebied van schuldreductie, met name voor de buitenlandse leningen, dient niet onderschat te worden. Hiermee zou voor Aruba een gezondere financiële uitgangspositie geschapen kunnen worden, de realiseerbaarheid van de doelstellingen van het COHO op een kortere termijn mogelijk worden en aldus het draagvlak voor het landspakket verstevigd worden.

⁴ Zie advies CAft d.d. 21 januari 2021 bij de vastgestelde begroting 2021 van Curaçao.

⁵ Zie advies CAft d.d. 13 oktober 2021 bij de vastgestelde begroting 2021 van Sint Maarten.

⁶ Zie Landsverordening van 20 december 2021 tot wijziging van de Landsverordening van 30 juli 2021 tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2021 (AB 2021 no. 125) en tot wijziging van de Landsverordening instelling ministeries 2018 (AB 2013 no. 94), (AB 2022 no. 6).

“The gross national product does not allow for the health of our children, the quality of their education, or the joy of their play. [...] It measures everything, in short, except that which makes life worthwhile.”

Robert F. Kennedy, 1968

VOORUITBLIK - KANSEN

Zoals uit het voorgaande blijkt zijn de (politieke) afspraken om in Koninkrijksverband samen te werken bij het doorvoeren van hervormingen om duurzame en houdbare overheidsfinanciën te realiseren en aldus de weerbaarheid van de economie te versterken eind 2021 nog niet geheel uitgewerkt en moet ook het traject van parlementaire goedkeuring nog gestart worden. Waar in ieder geval overeenstemming over lijkt te bestaan is de doelstelling die ten grondslag ligt aan de voorstellen, namelijk het bevorderen van het welzijn van de bevolkingen van Aruba, Curaçao en Sint-Maarten.

Dit welzijn behelst een veel breder begrip dan het vaak in politieke context gemeten welvaartsniveau van een land aan de hand van het BBP⁷ per capita. Echter, door het fors afgenomen BBP als gevolg van de coronacrisis, ontstaat de (politieke) neiging, als in een reflex, dit verlies te beperken door bestaande c.q. als gevolg van de coronacrisis (deels) weggevallen economische activiteiten in stand te houden (bijvoorbeeld via overheidssteun) c.q. te reactiveren. De vraag die hierbij gesteld dient te worden is of het bij dit sturen op welvaart wel gewenst is om terug te keren naar dezelfde activiteiten als voor de coronacrisis.⁸ De beperkte focus op uitsluitend de terugkeer naar het BBP-niveau van voor de crisis laat niet alleen de onderliggende factoren buiten beschouwing, maar ook of het BBP wel het juiste doel meet. Hiertoe is het van belang dat voor het sturen op welvaart het welvaartsbegrip nauwer aansluit bij het begrip welzijn en zich niet alleen beperkt tot een focus op het BBP.⁹ Meer centraal zou dus moeten staan wat geleerd is van de coronacrisis om vervolgens deze kennis te gebruiken om niet achteruit maar vooruit te kijken en te vragen wat onze welvaart zal verbeteren en hoe economisch herstel er dan uit zal zien.

⁷ Het bruto binnenlands product (BBP) en het bruto nationaal product (BNP) zijn in 1934 door de Amerikaanse econoom Simon Kuznets ontwikkeld in opdracht van het Amerikaans Congres. Daar waar het BNP sindsdien gebruikt werd als maatstaf voor economische ontwikkeling, is vanaf 1991, toen de VS wisselde van BNP naar BBP, het BNP vervangen door het BBP als wereldwijde standaard om economische groei te meten. Al bij de invoering van het BNP en BBP waarschuwde Kuznets zelf al voor de beperktheid van deze meetinstrumenten: “The welfare of a nation can scarcely be inferred from a measure of national income.”

⁸ Dietz, F.J. (2021), Economisch herstelbeleid vraagt om discussie over welvaart. ESB, 106(4800S), p. 13 – 18.

⁹ In dit verband wordt ook verwezen naar het artikel met de titel Measuring the essence of The Good Life in (IMF) Finance & Development, editie december 2021.

¹⁰ CBS Nederland, Monitor Brede Welvaart & de SDG's 2021, p. 3.

Welvaart zou veel meer de betekenis moeten krijgen van 'brede welvaart', dat gedefinieerd wordt als de kwaliteit van leven in het 'hier en nu', en de mate waarin deze effect heeft op die van latere generaties of die van mensen elders in de wereld.¹⁰ Deze definitie sluit nauw aan bij de 17 Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties. Deze SDG's zijn zodanig met elkaar verbonden dat erkend wordt dat actie op het ene gebied de resultaten in andere gebieden zal beïnvloeden en dat welvaartsontwikkeling een evenwicht dient te vinden tussen sociale, economische en ecologische duurzaamheid. Hierdoor zal sturen op brede welvaart in ieder geval meer integraal beleid en een langetermijnperspectief vergen, waarbij er veelal een afweging nodig is tussen verschillende aspecten van welvaart.¹¹ Als brede welvaart als doel wordt gesteld, leidt dat tot andere beleidsprioriteiten dan uitsluitend economisch herstel op basis van het BBP.

Met het breed gedragen masterplan 'Repositioning our sails' dat in november 2020 werd uitgebracht werd nationaal een eerste aanzet gemaakt voor de gewenste koerswijziging en werd een breed palet aan beleidsprioriteiten geïdentificeerd die reeds jarenlang om gestructureerde actie vragen.¹² Hierbij werd ook aansluiting gezocht bij de prioriteiten zoals neergelegd in het ingevolge het COHO overeengekomen landspakket.

Met behulp van het COHO kunnen ingrijpende hervormingen worden doorgevoerd die de Caribische landen niet eigenstandig kunnen doen, doordat zij niet over voldoende draagkracht en/of capaciteit beschikken. Bovendien kan regionaal geïnventariseerd worden welke initiatieven zich bij uitstek lenen om, door middel van schaalvergroting en deskundige bijstand, nu daadwerkelijk regionaal

opgepakt te worden. Naast de reeds bestaande, zoals het Gemeenschappelijk Hof van Justitie en de Kustwacht, kan worden gedacht aan de opzet van een TBS-instelling en een justitiële jeugdinstelling voor de drie landen en Caribisch Nederland, een Centraal Plan Bureau voor de landen en aan meer afstemming op het gebied van specialistische medische zorg en in het hoger onderwijs. Ook kan gezocht worden naar gezamenlijke toezichtsmechanismen voor bijvoorbeeld de financiële sector, de bewaking van de kwaliteit van de gezondheidszorg, de luchtvaartveiligheid en penitentiaire instellingen.¹³ In die zin kan het COHO als katalysator dienen voor de hervormingen die al jarenlang op zich doen wachten.

¹¹ Ongering, L.M.C. (2021), Sturen op welvaart vereist debat. ESB, 106(48005), p. 1.

¹² De Raad leverde een bijdrage aan dit proces in de vorm van een vijftal adviezen uit eigen beweging, te raadplegen op de website van de Raad www.rva.aw, te weten:

1. Advies ex artikel 17, onderdeel a, van de Landsverordening Raad van Advies (AB 1992 no. GT 3) inzake aanbevelingen ter verbetering van het belastingstelsel;
2. Advies ex artikel 17, onderdeel a, van de Landsverordening Raad van Advies (AB 1992 no. GT 3) inzake aanbevelingen ter verbetering van de gezondheidszorg;
3. Advies ex artikel 17, onderdeel a, van de Landsverordening Raad van Advies (AB 1992 no. GT 3) inzake aanbevelingen ter verbetering van het sociale zekerheidsstelsel;
4. Advies ex artikel 17, onderdeel a, van de Landsverordening Raad van Advies (AB 1992 no. GT 3) inzake aanbevelingen ter verbetering van de overheidsorganisatie;
5. Advies ex artikel 17, onderdeel a, van de Landsverordening Raad van Advies (AB 1992 no. GT 3) inzake aanbevelingen ter verbetering van het ondernemingsklimaat en het creëren van een (duurzame) economische ontwikkeling.

¹³ Deze opsomming is zeker niet uitputtend, ter aanvulling kan ook gedacht worden aan: informatie-uitwisseling binnen en tussen de rechtshandavingsketens, tussen de meteorologische en seismische diensten en bij de bescherming van immaterieel erfgoed. Zie ook het Samenwerkingsprotocol op de Beleidsterreinen Onderwijs, Cultuur en Wetenschap uit 2019 tussen de eilanden en Nederland en de daarin genoemde gebieden van mogelijke samenwerking.

Gezien de omvang van de hervormingen is het echter van belang dat duidelijkheid gecreëerd wordt omtrent het budget van het COHO, hoe uitvoering gegeven wordt aan de afspraken in het landspakket en welk land voor welk deel (financieel) verantwoordelijk is. In de dialoog met Nederland en met de andere landen verdient een proactieve instelling van het bestuur, de volksvertegenwoordiging en andere stakeholders de voorkeur boven een afwachtende reactieve houding waarbij krampachtig wordt vastgehouden aan de autonomiegedachte. Dit vergt een mentaliteitsverandering die niet van de ene op de andere dag zal plaatsvinden maar zoals de Castiliaanse dichter Antonio Machado zei, ‘caminante no hay camino, se hace camino al andar’ (walker, there is no path to follow, you make the path by walking).

Indien geen lessen getrokken worden uit de crisis en geen concrete stappen worden genomen om de eigen veerkracht te vergroten, blijft Aruba uitermate kwetsbaar en wordt de autonomie duur betaald. De Raad spreekt de oprechte hoop uit dat bestuur, volksvertegenwoordiging en stakeholders (zowel binnen als buiten de overheid) de uitdagingen waar Aruba mee kampt niet alleen zullen onderkennen maar ook de kansen zullen pakken om een nieuwe weg in te slaan om deze uitdagingen het hoofd te kunnen bieden.

*‘caminante
no hay camino,
se hace camino
al andar’*

Antonio Machado

2

Staat van de Raad

De Raad is de hoogste onafhankelijke adviseur van de regering en de Staten over zaken van wetgeving en bestuur. De Raad is, evenals de Algemene Rekenkamer en de Staten, een Hoog College van Staat. Dit is een in de Staatsregeling geregeld orgaan dat belast is met een eigen taak, welke onafhankelijk van de regering en de Staten wordt uitgevoerd. De hoofdtaak van de Raad is het adviseren over ontwerpen van wetgeving. Hiermee speelt de Raad een belangrijke rol in de totstandkoming van wetgevingsproducten. De Raad is hiernaast bevoegd om op eigen initiatief advies uit te brengen over zaken die tot zijn werkterrein behoren. De regering en de Staten kunnen op hun beurt de Raad verzoeken om te adviseren over zaken die niet per definitie tot het werkterrein van de Raad behoren.

De Raad telt vijf leden waarvan één de voorzitter is. De Raad wordt in de uitvoering van zijn taken bijgestaan door een Wetenschappelijk Bureau, dat geleid wordt door de secretaris.

De Raad kent een grondwettelijke basis (artikelen IV.1 tot en met IV.4 van de Staatsregeling van Aruba), die in de Landsverordening Raad van Advies nadere invulling krijgt. In de Landsverordening Raad van Advies worden naast de adviserende taken en bevoegdheden, de inrichting en de werkwijze van de Raad geregeld.

ONAFHANKELIJKHEID RAAD VAN ADVIES

Het is van groot belang dat de Raad van Advies zijn positie als onafhankelijk adviescollege behoudt en versterkt. Dit vanwege het feit dat de waakhondfunctie die de Raad in het Arubaanse constitutionele bestel vervult, een andere context heeft dan bijvoorbeeld de Nederlandse Raad van State in het Nederlandse bestel. Aruba kent immers maar één bestuurslaag waardoor decentrale besturen geen tegenwicht kunnen bieden aan het centrale bestuur. Daarnaast is de afstand tussen de Staten en de regering in de praktijk gering, hetgeen vaak een wissel trekt op de controlerende functie van het parlement. Het feit dat Aruba een eenkamerstelsel kent waardoor de toetsende functie van een 'senaat' ontbreekt, alsmede de afwezigheid van andere

(vaste) onafhankelijke adviescolleges¹⁴ die de regering bij de voorbereiding van wetgeving zouden kunnen adviseren, draagt mede bij aan de omstandigheid dat de regering in het wetgevingsproces weinig tegenspel ondervindt. Dit komt de kwaliteit van het wetgevingsproduct veelal niet ten goede. Voornoemde contextuele elementen vinden hun oorsprong met name in de kleinschaligheid van de Arubaanse samenleving en het staatsbestel. In dit kader is het derhalve met het oog op de positie van de Raad in het staatsbestel, zijn rol in het wetgevingsproces en de kwaliteit van de wetgeving van belang dat wordt voorkomen dat de Raad onderhevig zou zijn aan politieke inmenging.

Naast de reeds in de Staatsregeling en de Landsverordening Raad van Advies opgenomen bepalingen ter realisering van een onafhankelijke taakuitoefening, is in 1999 gemeend om de mogelijkheid tot inmenging door de regering in de financiële huishouding van de Raad zoveel mogelijk te beperken. In dat jaar werd namelijk in de Comptabiliteitsverordening 1989 opgenomen¹⁵ dat vaststelling van de begroting van de Raad bij afzonderlijke landsverordening plaatsvindt.

Een verdere versterking van de onafhankelijke positie van de Raad, zoals een verscherping van het aanbevelingsrecht van de Raad in het kader van de benoemingsprocedure voor nieuwe leden, is nog niet gerealiseerd. De door de regering ingestelde Commissie versterking democratisch bestel heeft hiertoe ontwerpwetgeving ontwikkeld waarover de Raad laatstelijk in 2019 advies heeft uitgebracht. De betreffende wetgeving is sinds juni 2020 aanhangig bij de Staten.

14. Met uitzondering van de Sociaal Economische Raad (SER)

15. AB 1999 no. 34.

16. Vindplaats: www.rva.aw..

SAMENSTELLING EN ZITTINGSPERIODE

NAAM	FUNCTIE	BENOEMING EN EINDE ZITTINGSPERIODE
mr. F.M. d.l. S. (Frits) Goedgedrag	Voorzitter	Benoemd per 6 juni 2013. Einde tweede periode: 1 november 2021. Benoemd als voorzitter per 21 maart 2014. Einde 2de periode: 1 November 2021
drs. C. (Rik) Timmer	Lid	Benoemd per 1 augustus 2011. Einde tweede periode: 1 augustus 2025.
mr. D.G. (David) Kock	Lid	Benoemd per 6 juli 2012. Einde tweede periode: 1 maart 2027.
drs. M.M. (Marion) Agunbero	Lid	Benoemd per 6 juni 2013. Einde tweede periode: 6 juni 2027.
mr. E.H.J. (Eugène) Martis	Lid	Benoemd per 1 december 2017. Einde eerste periode: 30 november 2024.
mr. J.P. (Hans) Ruiter	Lid	Benoemd per 1 november 2021. Einde tweede periode: 1 november 2028.

OVERIGE FUNCTIES

In de 'Profielchets raadslidmaatschap Raad van Advies'¹⁶ is als bijzondere voorwaarde gesteld dat er geen sprake mag zijn van onverenigbare (neven)functies of tegenstrijdige belangen die twijfel over de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van het raadslid kan opwekken. Transparantie staat voorop, reden waarom alle andere functies van de leden in het jaarverslag worden opgenomen en op de website staan gepubliceerd.

De andere functies van de voorzitter en de leden van de Raad zijn als volgt.

NAAM	ANDERE FUNCTIES
mr. F.M. d.l. S. Goedgedrag	<ol style="list-style-type: none"> 1. Raad van State, Staatsraad i.b.d. voor de o.l. Bonaire, Sint-Eustatius en Saba 2. Adviseur d.t.k.v. het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties t.b.v. de BES-eilanden 3. Lid van de Raad van Commissarissen van de Caribbean Mercantile Bank N.V. 4. Voorzitter van de Stichting Aruba Scholarship Foundation 5. Voorzitter van de Dialooggroep Slavernijverleden 6. Lid van de Raad van Toezicht Stichting Fundashon Kapasitashon Profesional Edukashonal Kòrsou
drs. C. Timmer	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lid van de Raad van Commissarissen van Aruba Wine and Dine Holding V.B.A. 2. Penningmeester Fundacion Preserva Malmok 3. Penningmeester van de Stichting Aruba Scholarship Foundation. 4. Lid van de Raad van Commissarissen van de Arubaanse Verffabriek N.V. 5. Directeur LGS 113 Holdings V.B.A. 6. Directeur Caribel N.V.
mr. D.G. Kock Lid	<ol style="list-style-type: none"> 1. Advocaat/partner DK Legal 2. Docent arbeidsrecht aan de Universiteit van Aruba 3. Lid Raad van Appel in Tuchtzaken voor de Advocatuur voor Aruba, Bonaire en Curaçao 4. Voorzitter Stichting Herencia Aruba
drs. M.M. Agunbero Lid	<ol style="list-style-type: none"> 1. Directeur Pension Fund Tourism Sector Aruba Foundation 2. Procuratiehouder Nativa Holding N.V. 3. Lid van de Raad van Commissarissen Yous Investment Company B.V. 4. Voorzitter Stichting Alexandra 5. Bestuurslid Caribbean Pension Funds Association (CaPas)
mr. E.H.J. Martis Lid	<ol style="list-style-type: none"> 1. Advocaat/kantoorpartner Brown Advocaten 2. Curator Universiteit van Aruba 3. Directeur Meranti Properties N.V. 4. Bestuurder Stichting Administratiekantoor TwentyoneC 5. Vice-voorzitter Beroepscommissie Arubaanse Voetbal Bond
mr. J.P. Ruiter Lid	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tax Partner Grant Thornton Aruba 2. Docent belastingrecht Universiteit van Aruba 3. Directeur Ymert Beheer N.V. , Ymert belasting adviseurs N.V. en Aruba Experience Publications, Trading & Hospitality Industry N.V.

In het Reglement van Orde van de Raad¹⁷ is een aparte paragraaf opgenomen: 'De waarborging van de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de Raad', waarin de gedragsregels zijn vastgelegd hoe te handelen wanneer er sprake is van conflicterende belangen. Zo is bepaald dat een lid niet aan beraadslagingen en besluitvorming deelneemt over een aangelegenheid die hem rechtstreeks of indirect persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken. In de notulen van de desbetreffende vergadering wordt hiervan een aantekening gemaakt. De Raad besloot eind 2019 van een verschoning tevens melding te maken in het advies.

Daarnaast is van belang om te weten dat besluitvorming in de Raad op basis van gedegen voorbereiding en onderzoek plaatsvindt en dat de Raad immer streeft naar overeenstemming tussen de leden en consensus ten aanzien van zijn besluitvorming. De kans dat de mening van één lid prevaleert, is hiermee uitgesloten.

VERGADERINGEN

In 2021 is de Raad 30 keer in vergadering bijeengekomen. In verband met de COVID-19-pandemie vonden alle vergaderingen in digitaal formaat via een internetplatform plaats. Hiertoe werd het Reglement van Orde van de Raad in 2020 (artikelen 3 en 8) aangepast.

COMMISSIE VERSTERKING DEMOCRATISCH BESTEL

De Commissie versterking democratisch bestel (Commissie Swaen) is op 9 april 2018 bij Ministeriële Beschikking ingesteld door de minister van Algemene Zaken, Integriteit, Overheidszorg, Innovatie en Energie en de minister van Justitie, Veiligheid en Integratie. De reeds bestaande Hoge Colleges van Staat: de Staten, de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer stemden hiermee in en zijn ook alle drie lid. In de praktijk is gebleken dat het noodzakelijk is om de randvoorwaarden voor de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de Hoge Colleges te versterken. Daarnaast wil de regering de deugdelijkheid van bestuur bevorderen door

de instelling van nieuwe organen, zoals een Integriteitskamer, een Begrotingskamer en een Ombudsman/Kinderombudsman. De Commissie Swaen heeft in dit verband in de eerste plaats de opdracht om wetsvoorstellen en convenanten te ontwikkelen voor de verzelfstandiging en de versterking van de bestaande Hoge Colleges van Staat en ten tweede om advies uit te brengen over de instelling, onderbrenging en inrichting van nieuwe landsorganen ter waarborging van de democratische rechtsstaat. In het verslagjaar vonden geen vergaderingen van de commissie plaats.

Vermeldenswaard is dat de ontwerpen tot wijziging van de Staatsregeling uit de eerste tranche (herziening bepalingen Staatsregeling, introductie Ombudsman en duurzame overheidsfinanciën), alsmede de ontwerp-landsverordening Raad van Advies 20.., in 2020 aan de Staten zijn aangeboden. Tijdens de Openbare Vergadering no. 17, van 24 februari 2021 ter behandeling van de ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Staatsregeling van Aruba (AB 1987 no. GT 1) (herziening bepalingen inzake de Raad van Advies, introductie Ombudsman en duurzame overheidsfinanciën) zijn enkele amendementen ingediend.

Ingevolge artikel 17b van de Landsverordening Raad van Advies (AB 1992 no. GT 3) kan de Raad op verzoek van de regering of de Staten advies uitbrengen omtrent andere dan de tot haar werkterrein behorende aangelegenheden. Het betrof hier echter concept-wetgeving waar de Raad reeds in het kader van haar reguliere taak (artikel 16 van de Landsverordening Raad van Advies) over is gehoord en in extenso over heeft geadviseerd. De Raad sloot zich aan bij het voorstel van de voorzitter van de Commissie Versterking Democratisch Bestel om de voorgestelde amendementen te doen adresseren door de Directie Wetgeving en Juridische Zaken, eventueel in overleg met voornoemde commissie. Een datum voor de voortzetting van behandeling van dit ontwerp en de ontwerp-landsverordening Raad van Advies 20.., is ten tijde van de opstelling van dit jaarverslag (februari 2022) nog niet bekend.

17. Vindplaats: www.rva.aw.

CONTACTEN MET DE REGERING EN DE STATEN

Eind januari 2021 vergaderde de Raad via een internet platform met de Minister-President. De voorzitter en secretaris hebben in maart geconsulteerd met de Gouverneur. Na het bekend worden van de uitslag van de verkiezingen voor de Staten vond op 26 juni 2021 een consultatie van de voorzitter plaats met de Gouverneur waarbij de aandachtspunten van de Raad ten behoeve van de formatieopdracht 2021 werden besproken en overhandigd.

CARIBISCH RADENOVERLEG EN KONINKRIJKSRADENOVERLEG 2021

Het in het verslagjaar geplande digitale Koninkrijksoverleg tussen de Raad van State en de Raden van Advies van de landen kon in 2021 geen doorgang vinden en werd uitgesteld naar 2022.

3

Het Wetenschappelijk Bureau

Het Wetenschappelijk Bureau (WB) stond in 2021 onder leiding van de secretaris mr. A. Braamskamp en de adjunct-secretaris mr. drs. A.R. Peterson.

De overige bezetting van het WB bestond op 31 december 2021 uit: mw. mr. A.W. op de Weegh-Kort, beleidsmedewerker, mr. D.M. Passchier, beleidsmedewerker, drs. R.J. van der Zande, beleidsmedewerker en mw. J.T.A. Lacl-Thiel, office-manager.

Op 1 januari 2021 herdacht mr. drs. A.R. Peterson het feit dat zij 30 jaar geleden in dienst van het Land trad. Met ingang van 1 januari 2021 heeft mr. drs. Q.D. Abath de functie van senior-beleidsmedewerker neergelegd. Op 1 augustus 2021 trad drs. R.J. van der Zande toe tot het WB.

In verband met de COVID-19-pandemie en de noodzaak tot 'social distancing', die daar het gevolg van was, is het personeel van het WB de mogelijkheid geboden om in het verslagjaar thuis te werken. Ter facilitering hiervan werd reeds in 2020 een thuiswerkprotocol opgesteld.

OPLEIDINGEN EN CURSUSSEN

PUNTENSTELSEL KENNISBEVORDERING

De opleidingsmogelijkheden voor het personeel van het WB zijn grotendeels afhankelijk van het aanbod van relevante cursussen (bijvoorbeeld via de Universiteit van Aruba) in Aruba en in mindere mate op de andere eilanden in het Caribisch gebied die tot het Koninkrijk behoren, alsmede in Nederland. Afgezien van een planning tot deelname aan de zogenaamde 'onlinecursussen' is een samenhangend opleidingsplan dat toegesneden is op het individuele personeelslid voor aanvang van het dienstjaar vaak moeilijk te maken. In 2017 werd het Puntenstelsel Kennisbevordering geïntroduceerd. Het Puntenstelsel Kennisbevordering is bedoeld als een licht, faciliterend en niet bureaucratisch stelsel dat de professionaliteit bevordert en ondersteunt. Het heeft ten doel de medewerker van het WB te stimuleren en motiveren tot het verhogen van zijn kennis. Daartoe kan de medewerker kennisverhogende activiteiten ontplooiën die punten opleveren. Gestreefd

wordt naar een jaarlijks puntentotaal van 30 per medewerker. Deze punten worden door de medewerker zelf bijgehouden op een zogenaamd puntenformulier. Het aantal behaalde punten maakt onderdeel uit van het jaarlijks met de medewerker te houden functioneringsgesprek. Het punten-formulier vormt onderdeel van het personeelsdossier van de betrokken medewerker.

Onder kennisverhogende activiteiten worden in ieder geval verstaan het deelnemen aan cursussen, het geven van onderwijs aan externen, het geven van een presentatie aan de Raad of het WB en het publiceren van een (wetenschappelijk) artikel op het werkgebied van de Raad. Deze opsomming is niet limitatief. In overleg met het management van het WB kunnen andere activiteiten als kennisverhogend worden aangemerkt en kan daaraan een waardering in punten worden toegekend. Voor de verschillende te ontplooiën activiteiten is een waarderingsnorm geïntroduceerd.

OPLEIDINGEN EN STAGES

Als gevolg van de COVID-19-crisis heeft het personeel van het WB in het verslagjaar deelgenomen aan een beperkt aantal cursussen. Vermeldingswaardig is dat mr. A.W. op de Weegh-Kort in september het certificaat wetgevingsjurist ('certified legislative lawyer') aan het Caribbean Center for Legislation behaalde.

WETGEVINGSOVERLEG

In het verslagjaar vond geen wetgevingsoverleg plaats tussen de actoren binnen het wetgevingsproces: de Staten, de Raad van Advies, het Kabinet van de Gouverneur, de ministerraad en de Directie Wetgeving en Juridische Zaken. Het wetgevingsoverleg is in 2009 ingesteld en heeft als doel de verbetering en stroomlijning van het wetgevingsproces, de verhoging van de kwaliteit van wetgeving en de verschaffing van achtergrondinformatie bij de verschillende wetsontwerpen. Het overleg staat onder voorzitterschap van de secretaris van de ministerraad die tevens de uitkomsten van het overleg terugkoppelt aan

de beleidsverantwoordelijke ministers. Het WB is van mening dat er tenminste 6 keer per jaar een overlegmoment moet zijn en dat een betere planning van de indiening van wetsontwerpen en adviesaanvragen noodzakelijk is.

Hoewel het overleg geenszins aan belang heeft ingeboet, moet de Raad helaas constateren dat het de afgelopen jaren een slapend bestaan heeft geleid. In 2020 vond slechts tweemaal een overleg plaats en in het verslagjaar vond geen enkel overleg plaats. Desalniettemin werd de Raad in het verslagjaar 13 keer om een spoedadvies verzocht (2 voorstellen van rijkswet, 4 ontwerp-landsverordeningen en 7 landsbesluiten h.a.m). Met name daar waar het voorstellen voor rijkswetten betrof die zwaarwegende en lange termijn consequenties voor het Land hebben werd het gebrek aan afstemming en een realistische planning door de Raad als zeer bezwaarlijk ervaren. Des te meer omdat de (Arubaanse) procedureregels niet specifiek geschreven zijn voor de behandeling van rijkswetten. Wellicht zou dit overleg ook als forum kunnen dienen om deze regels te evalueren en waar nodig te herzien.

Een deugdelijke c.q. realistische wetgevingsplanning is niet alleen in het belang van de Raad maar van alle actoren in het wetgevingsproces. Alle actoren moet voldoende tijd gegund worden om de hun constitutioneel opgedragen taken op een gedegen wijze uit te kunnen voeren. Bovendien leert de ervaring dat een gedegen planning en monitoring van het gehele wetgevingsproces (dat aanvangt met het opstellen van een startnotitie en eindigt met het al dan niet vaststellen van het ontwerp en de afkondiging ervan in het Afkondigingsblad van Aruba) bijdraagt aan een grotere betrokkenheid van alle actoren, meer begrip voor eenieders rol in het proces en een grotere flexibiliteit indien ondanks alle planning, wetgeving urgent tot stand gebracht moet worden. Eind september 2021 bracht de Raad in een schrijven aan de ministerraad het bovengenoemde wederom onder de aandacht en werd de regering geadviseerd om:

1. het wetgevingsoverleg op korte termijn te reactiveren;
2. ter waarborging van de continuïteit dit overleg zo spoedig mogelijk te formaliseren bij ministeriële beschikking of landsbesluit;
3. het overleg te belasten met het evalueren van de vigerende procedureregels.

4

Advisering

INSTROOM

In 2021 heeft de Raad 44 ontwerpen van wet- en regelgeving ter advisering aangeboden gekregen. Van het voorgaande jaar moesten nog 6 ontwerpen afgehandeld worden. In het verslagjaar werden 3 ontwerpen geretourneerd. De instroom van ontwerpen voor de jaren 2015 tot en met 2021 is weergegeven in Tabel 1.

TABEL 1. OVERZICHT INSTROOM ONTWERPEN RAAD VAN ADVIES 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal aantal aangeboden ontwerpen	53	44	43	49	36	48	44
Nog af te handelen uit het voorgaande jaar	11	7	3	2	3	5	6
Retour							3
Totaal te behandelen	64	51	46	51	39	53	47
Aantal afgehandeld in het lopende jaar	57	47	43	48	34	47	45
Aantal voortgezet in het volgende jaar	7	4	3	3	5	6	2

BEHANDELING

De in totaal 47 te behandelen ontwerpen bestonden uit 16 ontwerp-landsverordeningen, 1 ontwerp-initiatief-landsverordening, 25 ontwerp-landsbesluiten, houdende algemene maatregelen en 4 voorstellen van Rijkswet.

TABEL 2. OVERZICHT ADVISERING RAAD VAN ADVIES 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ontwerp-landsverordening	32	17	23	25	20	24	16
Ontwerp-landsbesluit, h.a.m.	14	20	20	18	10	17	25
Ontwerp-initiatief-landsverordening	10	4	2	6	6	7	1
Ontwerp ex CV 1989	1	3	-	-	1	1	-
Advies ex art. 17 Lv RvA	2	4	-	-	1	6	-
Nota van Wijziging	-	-	-	1	1	1	-
Retour	5	1	-	1	1	4	3
Rijkswetgeving	-	-	-	-	-	1	3

BEHANDELTERMIJNEN BIJ ADVISERING

De aan de Raad ter advisering voorgelegde ontwerpen van regelgeving kunnen als volgt worden gecategoriseerd, waarbij de behandeltermijn staat aangegeven:

CATEGORIE	COMPLEXITEIT	TERMIJN
A	Eenvoudig ontwerp	1 maand
B	Ontwerp van een gemiddelde complexiteit	2 maanden
C	Gecompliceerd ontwerp	3 maanden

De aangegeven (maximale) termijnen gelden vanaf het moment van inbehandelingneming door de Raad (het moment waarop het ontwerp voor het eerst wordt geagendeerd voor de Raadsvergadering).

Inbehandelingneming is afhankelijk van zowel:

- a. het werkaanbod van de Raad;
- b. de capaciteit van het Wetenschappelijk Bureau;
- c. prioritering op verzoek van de regering of de Staten.

Voorvoemde termijnen kunnen worden verlengd vanwege onvoorziene of anderszins buitengewone omstandigheden. Het kan voorkomen dat ten aanzien van een ontwerp een spoedbehandeling door de ministerraad wenselijk wordt geacht. Hieromtrent wordt zo nodig door de Raad met de Voorzitter der Staten en de Minister-President overlegd.

Wederom is de Raad in het verslagjaar ruim binnen de geldende adviestermijnen gebleven; de gemiddelde doorlooptijd bedroeg 33 dagen.

DICTA IN 2021

Van het eindoordeel of dictum van de Raad over de ontwerp-landsverordeningen, de ontwerp-landsbesluiten, houdende algemene maatregelen en de ontwerpen op grond van de Comptabiliteitsverordening 1989 bestaan vijf varianten. Voor de ontwerp-landsverordeningen luiden die als volgt:

Dictum 1	De Raad kan zich met de doelstelling en de inhoud van het ontwerp verenigen en geeft u mitsdien in overweging het aan de Staten aan te bieden.	Het betreft hier een zogenaamd blanco advies: de Raad heeft geen bezwaren tegen het ontwerp.
Dictum 2	De Raad kan zich met de doelstelling en de inhoud van het ontwerp verenigen en geeft u in overweging het aan de Staten aan te bieden, nadat met het vorenstaande aandacht zal zijn geschonken.	Het betreft hier een ontwerp dat geen belangrijke principiële of complexe problemen oplevert en waartegen de Raad geen bezwaren heeft.
Dictum 3	De Raad kan zich met de doelstelling en de inhoud van het ontwerp verenigen en geeft u in overweging het aan de Staten aan te bieden, nadat met het vorenstaande rekening zal zijn gehouden.	Het betreft hier een ontwerp dat enkele problemen oplevert waartegen de Raad bezwaren heeft, maar die door opvolging van het advies van de Raad kunnen worden weggenomen.
Dictum 4	De Raad kan zich (niet/weliswaar) met de doelstelling (en/doch niet) met de inhoud van het ontwerp verenigen en geeft u mitsdien in overweging het niet aan de Staten aan te bieden, dan nadat met het vorenstaande rekening zal zijn gehouden.	Het betreft hier een ontwerp dat belangrijke principiële of complexe problemen oplevert waartegen de Raad bezwaren heeft, maar die door opvolging van het advies van de Raad kunnen worden weggenomen.
Dictum 5	De Raad kan zich op grond van het bovenstaande (niet/weliswaar) met de doelstelling (en niet /doch niet) met de inhoud van het ontwerp verenigen en geeft u mitsdien in overweging het niet aan de Staten aan te bieden.	Het betreft hier een ontwerp dat belangrijke principiële of complexe problemen oplevert waartegen de Raad bezwaren heeft, die niet door opvolging van het advies van de Raad kunnen worden weggenomen.

Ontwerpen ten aanzien waarvan het vierde of vijfde dictum is gegeven, dienen opnieuw in de ministerraad aan de orde te worden gesteld (zie artikel 2, tweede lid, onderdeel d, van het Reglement van Orde van de Ministerraad) (AB 1999 no. GT 26).

In sommige gevallen onthoudt de Raad zich van het geven van een eindoordeel. Het betreft in deze gevallen onvolledige, onafgeprocedeerde of anderszins onjuiste ontwerpen. In tabel 3 wordt een overzicht gepresenteerd van de door de Raad uitgegeven dicta over de periode 2017-2021.

TABEL 3. OVERZICHT DICTA 2017-2021

DICTUM		1 BLANCO	2 AANDACHT	3 REKENING	4 NIET DAN NADAT	5 NIET	ANDERSZINS*
Landsverordening	2017	-	4	14	3	-	-
	2018	3	1	11	9	-	-
	2019	1	-	11	4	-	-
	2020	2	3	8	10	-	-
	2021	2	3	8	10	-	-
Landsbesluit h.a.m.	2017	7	3	9	1	-	-
	2018	1	3	8	3	-	-
	2019	2	1	3	2	-	-
	2020	4	2	10	-	-	-
	2021	4	2	10	-	-	-
Initiatief- landsverordening	2017	-	-	-	1	-	1
	2018	3	-	2	1	-	-
	2019	2	1	1	-	-	1
	2020	2	-	3	1	-	-
	2021	2	-	3	1	-	-
Comptabiliteits- verordening 1989	2017	-	-	3	-	-	-
	2018	-	-	-	-	-	-
	2019	-	-	-	-	1	-
	2020	-	-	-	-	1	-
	2021	-	-	-	1	-	-
Advies ex art. 17 Lv. RvA	2017	-	-	-	-	-	-
	2018	-	-	-	-	-	-
	2019	-	-	-	-	-	1
	2020	-	-	-	-	-	6
	2021	-	-	-	-	-	6
Nota van Wijziging	2017	-	-	-	-	-	-
	2018	-	-	-	-	-	-
	2019	-	-	1	-	-	-
	2020	-	-	1	-	-	-
	2021	-	-	1	-	-	-
Rijkswetgeving	2017	-	-	-	-	-	-
	2018	-	-	-	-	-	-
	2019	1	-	-	-	-	-
	2020	-	-	-	-	-	2
	2021	-	-	-	-	-	2

* In deze kolom worden de gevallen aangegeven wanneer is afgezien van het opnemen van een standaarddictum in een advies. Hiervan is bijvoorbeeld sprake in het geval van het uitbrengen van een advies eigener beweging ex artikel 17, onderdeel a, van de landsverordening Raad van Advies.

OVERZICHT VAN ONTWERPEN TEN AANZIEN WAARVAN IN 2021 ADVIES IS UITGEBRACHT

In het navolgende wordt per soort regeling een overzicht gegeven van de uitgebrachte adviezen in het verslagjaar.

ONTWERP-LANDSVERORDENINGEN

1	Ontwerp-landsverordening houdende regels inzake de normering van bezoldigingen van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (Landsverordening normering topinkomens) <i>Ingekomen: 25-11-2020. Kenmerk: RvA 161-20. Advies: 6-1-2021. Dictum: 4*</i>
2	Ontwerp-landsverordening houdende regels inzake de tijdelijke verstrekking van financiële steun in de vorm van een loontoelage aan werknemers en zelfstandigen die door de gevolgen van de COVID-19-pandemie geen of een zeer beperkt loon respectievelijk geen of een zeer beperkt inkomen genieten (Landsverordening tijdelijke FASE) <i>Ingekomen: 9-12-2020. Kenmerk: RvA 165-20. Advies: 20-1-2021. Dictum: 3*</i>
3	Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening administratieve rechtspraak (AB 1993 no. 45) (optimalisering rechtsbescherming en aanbrengen van noodzakelijke aanpassingen) <i>Ingekomen: 13-1-2021. Kenmerk: RvA 04-21. Advies: 17-2-2021. Dictum: 3</i>
4	Ontwerp-landsverordening tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht van Aruba (AB 2012 no. 24) (invoering taakstrafverbod, verhoging strafmaxima en aanbrengen van noodzakelijk aanpassingen) <i>Ingekomen: 13-1-2021. Kenmerk: RvA 06-21. Advies: 31-3-2021. Dictum: 4</i>
5	Ontwerp-landsverordening tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht van Aruba (AB 2012 no. 24) (aanscherping bestrijding terrorisme en aanbrengen van noodzakelijk aanpassingen) <i>Ingekomen: 8-2-2021. Kenmerk: RvA 11-21. Advies: 28-4-2021. Dictum: 3</i>
6.	Ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2021 en tot wijziging van de Landsverordening instelling ministeries 2018 (AB 2013 no. 94) <i>Ingekomen: 11-2-2021. Kenmerk: RvA 12-21. Advies: 3-3-2021. Dictum: 3*</i>
7	Ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begroting van de Raad van Advies voor het dienstjaar 2021 <i>Ingekomen: 11-2-2021. Kenmerk: RvA 13-21. Advies: 3-3-2021. Dictum: 3*</i>
8	Ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begroting van de Dienst Openbare Werken voor het dienstjaar 2021 <i>Ingekomen: 11-2-2021. Kenmerk: RvA 14-21. Advies: 10-3-2021. Dictum: 3*</i>
9	Ontwerp-landsverordening houdende bekrachtiging van het Landsbesluit, houdende algemene maatregelen, van 8 maart 2021 (AB 2021 no. 42) ter uitvoering van artikel 6, eerste lid, van de Landsverordening tarief van invoerrechten (AB 2002 no. 120) (aanpassing invoerrechten bouwmaterialen) <i>Ingekomen: 22-3-2021. Kenmerk: RvA 25-21. Advies: 1-4-2021. Dictum: 2</i>
10	Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening toezicht kredietwezen (AB 1998 no. 16) (invoering depositogarantiestelsel) <i>Ingekomen: 22-3-2021. Kenmerk: RvA 26-21. Advies: 19-5-2021. Dictum: 3*</i>
11	Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening deviezenprovisie (AB 1990 no. GT 5) <i>Ingekomen: 30-3-2021. Kenmerk: RvA 28-21. Advies: 13-4-2021. Dictum: 2*</i>
12	Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Handelsregisterverordening (AB 1991 no. GT 15) en de Landsverordening voorkoming en bestrijding witwassen en terrorismefinanciering <i>Ingekomen: 16-8-2021. Kenmerk: RvA 76-21. Advies: 29-9-2021. Dictum: 4</i>

13	<p>Ontwerp-landsverordening houdende machtiging van de minister van Justitie, Veiligheid en Integratie tot het aangaan namens het Land een of meer huurovereenkomsten met de Stichting Algemeen Pensioenfonds Aruba ten behoeve van de langdurige huisvesting van onderdelen van het Korps Politie Aruba, de Cuerpo Especial Arubano, de Inmigracion Aruba, het Bureau City Inspector, en eventueel andere diensten ressorterende onder het ministerie van Justitie, Veiligheid en Integratie</p> <p><i>Ingekomen: 14-9-2021. Kenmerk: RvA 89-21. Advies: 7-8-2020. Dictum: 4</i></p>
14	<p>Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening voorzieningen gewezen politieke ambtsdragers en hun nabestaanden (AB 2010 no. 91)</p> <p><i>Ingekomen: 28-10-2021. Kenmerk: RvA 111-21. Advies: 19-11-2021. Dictum: 2*</i></p>
15	<p>Ontwerp-landsverordening inzake de instelling en aangelegenheden van ministeries (Landsverordening instelling ministeries 2022)</p> <p><i>Ingekomen: 9-11-2021. Kenmerk: RvA 115-21. Advies: 24-11-2021. Dictum: 3*</i></p>
16	<p>Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening van 30 juli 2021 (AB 2021 no. 125) tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2021 en tot wijziging van de Landsverordening instelling ministeries 2018 (ABN 2013 no. 94)</p> <p><i>Ingekomen: 17-11-2021. Kenmerk: RvA 118-21. Advies: 24-11-2021. Dictum: 3*</i></p>

ONTWERP-INITIATIEFLANDSVERORDENINGEN

1	<p>Initiatief ontwerp-landsverordening houdende regels betreffende de integriteit van kandidaat-ministers en ministers (Landsverordening integriteit ministers)</p> <p><i>Ingekomen: 12-4-2021. RvA 32-21. Advies: 26-5-2021. Dictum: 3</i></p>
---	---

ONTWERP-LANDBESLUITEN, HOUDENDE ALGEMENE MAATREGELEN

1	Ontwerp-landsbesluit nieuwe concessie N.V. Elmar <i>Ingekomen: 9-12-2020. Kenmerk: RvA 167-20. Advies: 13-1-2021. Dictum: 3</i>
2	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Landsbesluit bijzondere voorschriften vrije zones (AB 2006 no. 12) <i>Ingekomen: 17-12-2020. Kenmerk: RvA 170-20. Advies: 13-1-2021. Dictum: 2*</i>
3	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, ter uitvoering van artikel 6, eerste lid, van de Landsverordening tarief van invoerrechten (AB 2002 no. 120) (aanpassing invoerrechten bouwmaterialen) <i>Ingekomen: 18-12-2020. Kenmerk: RvA 171-20. Advies: 15-1-2021. Dictum: 2*</i>
4	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Landsbesluit bijzondere ambtelijke pensioengrondslag (AB 2003 no. 84) <i>Ingekomen: 13-1-2021. Kenmerk: RvA 05-21. Advies: 10-2-2021. Dictum: 3.</i>
5	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, ter uitvoering van artikel 3, tweede, derde en vierde lid, artikel 7, tweede lid, onderdelen a en b, en vierde lid, artikel 21, eerste lid, onderdeel a, en artikel 52, eerste en tweede lid, van de Landsverordening beroepen in de gezondheidszorg (AB 2014 no. 73) (Landsbesluit eisen tandheelkundige beroepsgroepen) <i>Ingekomen: 19-1-2021. Kenmerk: RvA 07-21. Advies: 3-3-2021. Dictum: 3*</i>
6.	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, ter uitvoering van artikel 22, tweede lid, van de Landsverordening regeling geldstelsel (AB 1991 no. GT 34) (Landsbesluit uitvoer wettig betaalmiddel) <i>Ingekomen: 5-2-2021. Kenmerk: RvA 10-21. Advies: 16-2-2021. Dictum: 2*</i>
7	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, ter uitvoering van artikel 9 van de Natuurbeschermingsverordening (AB 1995 no. 2) en tot wijziging van het Visserijbesluit (AB 1993 no. 15) (nieuwe voorschriften gebruik onderwaterjachtmiddelen) <i>Ingekomen: 24-2-2021. Kenmerk: RvA 19-21. Advies: 4-4-2021. Dictum: 4</i>
8	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, ter uitvoering van artikel 13, eerste lid, van de Landsverordening ruimtelijke ontwikkeling (AB 2006 no. 38) (Landsbesluit ruimtelijk ontwikkelingsplan met voorschriften 2021) <i>Ingekomen: 3-3-2021. Kenmerk: RvA 21-21. Advies: 12-5-2021. Dictum: 3*</i>
9	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Landsbesluit burgerlijk stand (AB 2002 no. 30) <i>Ingekomen: 30-3-2021. Kenmerk: RvA 29-21. Advies: 28-4-2021. Dictum: 3</i>
10	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Landsbesluit regeling geldelijke overmakingen (AB 2011 no. 30) <i>Ingekomen: 12-4-2021. Kenmerk: RvA 33-21. Advies: 21-4-2021. Dictum: 1*</i>
11	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, ter uitvoering van artikel 21, vijfde lid, van de Landsverordening voortgezet onderwijs (AB 1989 no. GT 103) (Bijzonder besluit examens v.w.o., h.a.v.o., m.a.v.o. 2021) <i>Ingekomen: 21-4-2021. Kenmerk: RvA 40-21. Advies: 30-4-2021. Dictum: 3*</i>
12	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Landsbesluit gezagsregister (AB 2002 no. 22) <i>Ingekomen: 20-5-2021. Kenmerk: RvA 48-21. Advies: 26-5-2021. Dictum: 1*</i>
13	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, ter uitvoering van artikel 21, vijfde lid, van de Landsverordening voortgezet onderwijs (AB 1989 no. GT 103) (Bijzonder besluit examens v.w.o., h.a.v.o., m.a.v.o. 2021) <i>Ingekomen: 21-4-2021. Kenmerk: RvA 40-21. Advies: 30-4-2021. Dictum: 3*</i>
14	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Landsbesluit gezagsregister (AB 2002 no. 22) <i>Ingekomen: 20-5-2021. Kenmerk: RvA 48-21. Advies: 26-5-2021. Dictum: 1*</i>

15	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Kiesbesluit (AB 1987 no. 115) (uitbreiding stemdistricten en verwerking nieuwe straatnamen) <i>Ingekomen: 26-5-2021. Kenmerk: RvA 52-21. Advies: 2-6-2021. Dictum: 3*.</i>
16	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Landsbesluit aanspraken genees- en verbandmiddelen (AB 2004 no. 18) (herstel geneesmiddelenlijst in Bijlage A) <i>Ingekomen: 27-5-2021. Kenmerk: RvA 54-21. Advies: 26-6-2021. Dictum: 3*</i>
17	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Kiesbesluit (AB 1987 no. 115) (toevoeging mogelijkheid unieke QR-codes op de stemoproepingskaarten) <i>Ingekomen: 7-6-2021. Kenmerk: RvA 57-21. Advies: 9-6-2021. Dictum: 2*</i>
18	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Interim-landsbesluit prioritaire sanctie-regimes <i>Ingekomen: 11-6-2021. Kenmerk: RvA 59-21. Advies: 28-7-2021. Dictum: 3</i>
19	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, regelende de heffing en inning van retributies door de met de uitvoering van de Landsverordening toelating en uitzetting (AB 1993 no. GT 33) belaste ambtelijke diensten (Retributiebesluit DIMAS) <i>Ingekomen: 20-7-2021. Kenmerk: RvA 70-21. Advies 18-8-2021. Dictum: 3</i>
20	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Retributie- en legesbesluit Bureau Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister (AB1987 no. 57) en het Retributie- en legesbesluit Korps Politie Aruba 2002 (AB 2003 no. 4) <i>Ingekomen: 30-8-2021. Kenmerk: RvA 81-21. Advies: 8-9-2021. Dictum: 3*</i>
21	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Landsbesluit verpakte geneesmiddelen (AB 1990 no. GT 48) <i>Ingekomen: 17-9-2021. Kenmerk: RvA 91-21. Advies: 20-10-2021. Dictum: 4</i>
22	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Retributie- en legesbesluit Directie Wetgeving en Juridische Zaken (AB 2004 no. 23) (modernisering inningswijze leges DWJZ) <i>Ingekomen: 23-9-2021. Kenmerk: RvA 98-21. Advies: 7-10-2021. Dictum: 3</i>
23	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen ter uitvoering van artikel 10, eerste lid, van de Scheep- en luchtvaartbeveiligingsverordening (AB 2004 no. 40) (Besluit erkenning opleiding havenbeveiligers) <i>Ingekomen: 4-10-2021. Kenmerk: RvA 102-21. Advies: 27-10-2021. Dictum: 3</i>
24	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, ter uitvoering van artikel 6, derde lid van de Scheep- en luchtvaartbeveiligingsverordening (AB 2004 no. 40) (Besluit tussentijdse wijziging goedgekeurd beveiligingsplan van een havenfaciliteit) <i>Ingekomen: 4-10-2021. Kenmerk: RvA 103-21. Advies: 27-10-2021. Dictum: 3</i>
25	Ontwerp-landsbesluit, houdende algemene maatregelen, ter uitvoering van de artikelen 7, zesde lid, van de Landsverordening algemene ouderdomsverzekering (AB 1990 no. GT 33) en 11, zevende lid, van de Landsverordening algemene weduwen- en wezenverzekering (AB 1996 no. GT 30) (aanpassing pensioenbedragen) <i>Ingekomen: 9-11-2021. Kenmerk: RvA 116-21. Advies: 24-11-2021. Dictum: 3</i>

RIJKSWETGEVING

1	Voorstel van rijkswet houdende regels omtrent de instelling van het Caribisch orgaan voor hervorming en ontwikkeling (Rijkswet Caribisch orgaan voor hervorming en ontwikkeling) <i>Ingekomen: 9-12-2020. Kenmerk: RvA 166-20. Advies: 3-3-2021.*</i>
2	Voorstel van rijkswet houdende regels voor het financieel toezicht op Aruba (Rijkswet Aruba Financieel Toezicht) <i>Ingekomen: 11-1-2021. Kenmerk: RvA 03-21. Advies: 10-3-2021.*</i>
3	Voorstel van rijkswet houdende regels omtrent de instelling van het Caribisch orgaan voor hervorming en ontwikkeling (Rijkswet Caribisch orgaan voor hervorming en ontwikkeling) <i>Ingekomen: 12-8-2021. Kenmerk: RvA 75-21. Advies: 30-8-2021.*</i>
4	Voorstel van rijkswet houdende regels voor het financieel toezicht op Aruba (Rijkswet Aruba Financieel Toezicht) <i>Ingekomen: 25-8-2021. Kenmerk: 78-21. Advies: 30-8-2021.*</i>

De met * aangegeven adviezen waren ten tijde van de afronding van dit jaarverslag inmiddels openbaar en zijn derhalve ook gepubliceerd op de website www.rva.aw.

GERETOURNEERDE ONTWERPEN

1	Ontwerp-landsverordening algemene bepalingen bestuursrecht <i>Ingekomen: 23-9-2021. Kenmerk: RvA 97-21. Retour: 8-11-2021.</i>
2	Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening van 30 juli 2021 (AB 2021 no. 125) tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2021 en tot wijziging van de Landsverordening instelling ministeries 2018 (AB 2013 no. 94) <i>Ingekomen: 21-10-2021. Kenmerk: RvA 109-21. Retour: 18-11-2021.</i>
3	Initiatiefontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening Personen-vervoer (AB 1995 no. GT 23) <i>Ingekomen: 16-6-2021. Kenmerk: RvA 61-21. Retour: 21-7-2021.</i>

OVERLOOP NAAR 2022

1	Ontwerp-landsverordening algemene bepalingen bestuursrecht <i>Ingekomen: 1-11-2021. Kenmerk: RvA 112-21.</i>
2	Advies op basis van artikel 17, onderdeel b, van de Landsverordening Raad van Advies inzake een aanvullende Nederlandse voorwaarde voor het verkrijgen van liquiditeitssteun en afwijking van het financieringssaldo op basis van artikel 23 van de Landsverordening Aruba financieel toezicht <i>Ingekomen: 21-12-2021. Kenmerk: RvA 123-21.</i>

ENKELE CIJFERS VAN 2021

De begroting van de Raad is met Afl. 110.000 verlaagd (verlaging: de Masterclass, het Koninkrijksradenoverleg, het inrichten van een Begrotingskamer). Hieronder zijn enkele kengetallen op een rijtje gezet.

RAAD VAN ADVIES

SAMENSTELLING: VOORZITTER, 4 LEDEN

PERSONEEL: 7 MEDEWERKERS

UITGAVEN:

Begroting 2021:	Afl. 1.650.300
Realisatie begroting 2021:	Afl. 1.399.499
Realisatie begroting 2020:	Afl. 1.419.257

ADVISERING

Ingekomen adviesaanvragen:	44
Afgehandelde adviezen:	45
Geretourneerd adviezen:	3
Overloop naar 2021:	2
Gemiddelde doorlooptijd:	33 dagen
- Ontwerpen categorie A:	13 dagen
- Ontwerpen categorie B:	47 dagen
- Ontwerpen categorie C	40 dagen

SAMENSTELLING RAAD VAN ADVIES 1986 - 2020

VOORZITTERS

F. J. Tromp	1986 - 1994
E. Arends	1988 - 1996
T. Leest	1993 - 1999
A. W. Engelbrecht	2000 - 2001
mr. A. L. Nicolaas	2000 - 2009
mr. A.J. Swaen	2007 - 2014
mr. F.M. de los Santos Goedgedrag	2013 -

SECRETARISSEN

mr. N.E. Henriquez	1986 - 1991
mw. mr. A.J. Marval	1991 - 2003
mw. mr. dr. H.A. van der Wal BA	2004 - 2018
mr. A. Braamskamp	2018 -

OVERIGE LEDEN

F. D. Figaroa	1986 - 1993
I. O. Marugg	1986 - 1988
F. J. Eman	1986 - 1988
mr. C. G. Maduro	1986 - 1993
A. Werleman	1989 - 1994
H. F. Henriquez	1993 - 2000
mr. A.J. Muyale	1994 - 2006
ing. A. C. Yarzagaray	1994 - 2008
F. Wernet	1996 - 1997
J. U. Maduro	1997 - 2004
O. B. Arends	2000
mr. E. D. C. Fowler	2002 - 2008
mr. J. R. Tchong	2004 - 2011
mr. J. S. Kuiperdal	2008 - 2012
M. M. Loefstok	2008 - 2013
mr. C. R. Foy	2009 - 2013
drs. C. Timmer	2011 -
mr. D.G. Kock	2012 -
drs. M.M. Agunbero	2013 -
mr. M.G.M. Schwengle	2014 - 2017
mr. E.H.J. Martis	2017 -
mr. J.P. Ruiter	2021 -

Colofon

Samenstelling:

Wetenschappelijk Bureau Raad van Advies

Vormgeving:

Freeway Creative Agency

Contactgegevens

L.G. Smith Boulevard 8, Oranjestad, Aruba

Tel. +297 5833972

Fax +297 5834012

E-mail: info@rva.aw

Website: www.rva.aw

Dit jaarverslag is ook gepubliceerd op

www.rva.aw

RAAD
VAN ADVIES